

3837322 MSMS/M : สาขาวิชา : คนตรี ; ศศ.ม. (คนตรี)

คำสำคัญ : การวิเคราะห์ / การแสดงโขน / เพลงหน้าพาทย์ / หน้าทับตะโพน-กลองทัด

ถาวร หัสดี : หน้าทับเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ในการแสดงโขน (PLENG NAPAT RHYTHMIC STYLE IN KHON : THAI TRADITIONAL MASKED PLAY) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์ กศ.บ., กศ.ม., ศศ.ม., อนรรฆ จรรย์ยานนท์ ค.บ., M.M., พินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ 201 หน้า . ISBN 974-663-995-1

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทความสำคัญของตะโพน โครงสร้างและระบบเสียงของตะโพน รวมทั้งศึกษากระบวนจังหวะของมือตะโพนกับไม้กลอง ที่โบราณจารย์ได้บัญญัติไว้เป็นรูปแบบเฉพาะของหน้าทับเพลงหน้าพาทย์สำหรับใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขน เพลงหน้าพาทย์ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ทำการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามจำนวน 24 เพลง ซึ่งเป็นเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับการเดินทางทั้งสิ้น ผลจากการวิจัยพบว่า

ความสำคัญของตะโพนในวงดนตรีไทยนั้น นอกจากมีบทบาทในฐานะเป็นสัญลักษณ์แทนดุริยเทพ คือพระพรคนธรรพที่วงการศิลปินล้วนให้ความเคารพบูชาเพื่อความเป็นมงคลแล้ว ตะโพนยังมีบทบาทในฐานะเป็นหลักสำคัญของการบรรเลงและการร่ายรำเพลงหน้าพาทย์

โครงสร้างของตะโพน-กลองทัด มีขั้นตอนการสร้างเป็นแบบแผนเฉพาะที่แฝงไว้ด้วยพิธีกรรมอันเกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา

หน้าทับตะโพนและไม้กลองเพลงหน้าพาทย์เกี่ยวกับการเดินทางนั้น สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มตามลักษณะของหน้าทับได้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มเพลงที่ใช้หน้าทับวนซ้ำแบบไม่มีมือบากเสียง กลุ่มที่ 2 กลุ่มเพลงที่ใช้หน้าทับวนซ้ำแบบมีมือบากเสียง มีไม้เดิน และมีมือบากแสดงการหมดท่อน / ตัว ส่วนกลุ่มที่ 3 คือกลุ่มเพลงที่ใช้หน้าทับเสมออันเป็นเพลงที่มีลักษณะทำนองตายตัว

ผลของการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหน้าทับเพลงหน้าพาทย์ ที่ตะโพนและกลองทัดเป็นผู้บรรเลงกำกับจังหวะ และเป็นผู้เชื่อมโยงความรู้สึกทั้งของผู้แสดง ผู้ชม รวมทั้งนักดนตรีให้เกิดจินตนาการร่วมกัน ในการวิเคราะห์หน้าทับพบว่าได้มีการใช้ส่วนย่อยของจังหวะแบบต่างๆ นำมาผูกร้อยเรียงกันให้เกิดเป็นกระบวนจังหวะของแต่ละหน้าทับอย่างมีกฎเกณฑ์อันเป็นแบบแผนเฉพาะ ลักษณะดังกล่าวทำให้สามารถกำหนดโครงสร้างของเพลงหน้าพาทย์ทั้ง 24 เพลง กำหนดกรอบแนวคิดของการจำแนกประเภทเพลงหน้าพาทย์ออกตามลักษณะของหน้าทับ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ในความหมายอื่นที่นอกเหนือจากการแสดงโขนสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไป